

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

7. september 2016*

Liikmesriigi kohustuste rikkumine — Keskkond — Direktiiv 2006/12/EÜ — Direktiiv 91/689/EMÜ — Direktiiv 1999/31/EÜ — Jäätmekäitlus — Liikmesriigi kohustuste rikkumist tuvastav Euroopa Kohtu otsus — Täitmata jätmine — ELTL artikli 260 lõige 2 — Rahatrahvid — Karistusmaksed — Põhisumma

Kohtuasjas C-584/14,

mille ese on ELTL artikli 260 lõike 2 alusel 18. detsembril 2014 esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi,

Euroopa Komisjon, esindajad: M. Patakia ja E. Sanfrutos Cano ning D. Loma-Osorio Lerena, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

hageja,

versus

Kreeka Vabariik, esindaja: E. Skandalou, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

kostja,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president J. L. da Cruz Vilaça, kohtunikud F. Biltgen, A. Borg Barthet (ettekandja), E. Levits ja M. Berger,

kohtujurist: E. Sharpston,

kohtusekretär: vanemametnik L. Hewlett,

arvestades kirjalikus menetluses ja 25. veebruari 2016. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: kreeka.

otsuse

1 Hagiavaldukes palub Euroopa Komisjon Euroopa Kohtul:

- tuvastada, et kuna Kreeka Vabariik ei ole võtnud kõiki meetmeid 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) täitmiseks, on ta rikkunud ELTL artikli 260 lõikest 1 tulenevaid kohustusi;
- mõista Kreeka Vabariigilt komisjoni kasuks välja 72 864 euro suurune karistusmaks iga päeva eest, mil ei ole täidetud 10. septembri 2009. aasta kohtuotsust komisjon *vs.* Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543), alates käesolevas kohtuasjas otsuse kuulutamise päevast kuni 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) täitmiseni;
- kohustada Kreeka Vabariiki tasuma komisjonile põhisumma 8096 eurot päevas alates 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) kuulutamise päevast kuni kohtuotsuse kuulutamise päevani käesolevas kohtuasjas või kuni 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) täitmise päevani, juhul kui see leiab aset varem, ja
- mõista kohtukulud välja Kreeka Vabariigilt.

Õiguslik raamistik

Direktiiv 75/442/EMÜ

- 2 Nõukogu 15. juuli 1975. aasta direktiivi 75/442/EMÜ jätmete kohta (EÜT 1975, L 194, lk 39; ELT eriväljaanne 15/01, lk 23), mida on muudetud nõukogu 18. märtsi 1991. aasta direktiiviga 91/156/EMÜ (EÜT 1991, L 78, lk 32; ELT eriväljaanne 15/02, lk 3) (edaspidi „direktiiv 75/442“), põhieesmärk oli inimeste tervise ja keskkonna kaitse jätmete kogumise, vedamise, töötlemise, hoidmise ja ladestamisega seotud kahjulike mõjude eest.
- 3 Direktiivi 75/442 artikli 3 lõike 1 kohaselt:

„Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et edendada:

- a) esiteks jätmete tekkimise ja nende ohtlikkuse vältimist või vähendamist [...] järgmiste tegevuste kaudu: [...]
- b) teiseks:
 - jätmete taaskasutamist ringlussevõtu, korduskasutuse, taasväärtustamise või muu menetluse abil teisese toorme eraldamiseks,

või

- jätmete kasutamist energiaallikana.“

4 Direktiivi 75/442 artikkel 4 sätestas:

„Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada jäätmete taaskasutamine ja kõrvaldamine viisil, mis ei sea ohtu inimeste tervist, mille käigus ei kasutata keskkonda ohustavaid protsesse ja menetlusi ning millega eelkõige:

- ei ohustata vett, õhku, pinnast, taimi ega loomi,
- ei tekitata mürast või haisust põhjustatud häiringuid,
- ei kahjusta paikkonda ega erihuvi pakkuvaid paiku.

Liikmesriigid võtavad ka vajalikud meetmed, et keelata jäätmete hülgamine, kaadamine või kontrollimata kõrvaldamine.“

5 Direktiivi 75/442 artikkel 5 sätestas:

„1. Liikmesriigid võtavad asjakohased meetmed ja kui see on vajalik või soovitav, siis koostöös teiste liikmesriikidega, et luua ühtne ja sobiv jäätmekõrvaldamisrajatiste võrgustik, võttes arvesse parimat võimalikku tehnoloogiat, mis ei põhjusta liigseid kulusi. Selline võrgustik peab tagama ühenduse kui terviku sõltumatuse jäätmete kõrvaldamise valdkonnas ning võimaldama liikmesriikidel omaette seda eesmärki püüelda, arvestades geograafilisi tingimusi ning vajadust spetsiaalsete rajatiste järele teatud jäätmeliikide puhul.

2. Võrgustik peab ka võimaldama jäätmete kõrvaldamist lähimas sobivas rajatises sobivaima meetodi ja tehnoloogia abil, et tagada inimeste tervise ja keskkonna kaitse kõrge tase.“

6 Direktiivi 75/442 artikli 7 lõike 1 esimese lõiguga nähti ette:

„Artiklites 3, 4 ja 5 nimetatud eesmärkide saavutamiseks tuleb artiklis 6 osutatud pädeval asutusel või pädevatel asutustel võimalikult kiiresti koostada üks või mitu jäätmekava. Sellised kavad käsitlevad eelkõige järgmist:

- taaskasutatavate või kõrvaldatavate jäätmete liiki, koguseid ja päritolu,
- üldisi tehnilisi nõudeid,
- konkreetsete jäätmetega seotud erimeetmeid,
- sobilikke kõrvaldamiskohti või rajatisi.“

7 Direktiivi 75/442 artikkel 8 oli sõnastatud järgmiselt:

„Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et iga jäätmevaldaja

- annab jäätmed käitlemiseks era- või avalikule jäätmekogumisettevõttele või ettevõttele, kes teeb IIA või IIB lisas nimetatud toiminguid,

või

- taaskasutab või kõrvaldab jäätmed ise kooskõlas käesoleva direktiivi sätetega.“

- 8 Direktiivi 75/442 kehtetuks tunnistamisel 17. mail 2006. aastal jõustunud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2006. aasta direktiiviga 2006/12/EÜ jäätmete kohta (ELT 2006, L 114, lk 9) ei ole mõju käesolevale kohustuste rikkumise hagile. Viimati nimetatud direktiiv, millega kodifitseeriti direktiiv 75/442 selguse ja otstarbekuse huvides, võtab üle käesoleva kohtuotsuse punktides 3-7 mainitud sätted. Peale selle sätestab direktiivi 2006/12 artikli 20 esimene lõik, et direktiiv 75/442 „tunnistatakse kehtetuks, ilma et see mõjutaks liikmesriikide kohustusi, mis on seotud III lisa B-osas esitatud direktiivide riigisisesele õigusesse ülevõtmise tähtaegadega.“

Direktiiv 91/689/EMÜ

- 9 Nõukogu 12. detsembri 1991. aasta direktiivi 91/689/EMÜ ohtlike jäätmete kohta (EÜT 1991, L 377, lk 20; ELT eriväljaanne 15/02, lk 78) eesmärk oli selle direktiivi artikli 1 kohaselt ühtlustada liikmesriikide õigusakte, mis käsitlevad järelevalve all toimuvat ohtlike jäätmete käitlemist.
- 10 Sama direktiivi artikli 1 lõige 2 nähti ette:

„Kui [...] direktiivis [91/689] ei ole ette nähtud teisiti, kohaldatakse ohtlike jäätmete suhtes direktiivi 75/442/EMÜ.“

- 11 Nimetatud direktiivi artikli 6 lõige 1 sätestas:

„Nagu direktiivi 75/442/EMÜ artiklis 7 on sätestatud, koostavad pädevad asutused eraldi või oma jäätmekava raames ohtlike jäätmete käitlemiskavad ja avalikustavad need.“

- 12 Direktiiv 91/689 tunnistati kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiviga 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT 2008, L 312, lk 3). Direktiivi 91/689 artikli 6 lõige 1 on sisuliselt üle võetud direktiivi 2008/98 artiklisse 28.

Direktiiv 1999/31/EÜ

- 13 Nõukogu 26. aprilli 1999. aasta direktiivi 1999/31/EÜ prügilate kohta (EÜT 1999, L 182, lk 1; ELT eriväljaanne 15/04, lk 228) artikli 1 lõike 1 kohaselt oli selle direktiivi eesmärk ette näha meetmed, menetlused ja juhised, et vältida või võimaluste piires vähendada kogu prügila elutsükli jooksul jäätmete ladestamisest tuleneda võivat negatiivset mõju prügilat ümbritsevale keskkonnale.
- 14 Sama direktiivi artikli 2 punkt g näeb ette:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

g) *prügila* – jäätmekäitluskoht, kus jäätmed ladestatakse maa peale või maa sisse (st maa alla), sealhulgas:

[...]

— alaline jäätmekäitluskoht (st rohkem kui üheks aastaks), mida kasutatakse jäätmete vaheladustamiseks,

[...]“

15 Direktiivi artikli 3 lõikes 1 on ette nähtud:

„Liikmesriigid kohaldavad [...] direktiivi [1999/31] kõikide artikli 2 punktis g määratletud prügilate suhtes.“

16 Direktiivi 1999/31 artikkel 6 on sõnastatud järgmiselt:

„Liikmesriigid võtavad meetmeid, millega tagatakse, et:

- a) prügilasse ladestatakse ainult töödeldud jäätmed. Käesolevat sätet ei või kohaldada püsijäätmete suhtes, mille töötlemine ei ole tehniliselt teostatav, ega muude jäätmete suhtes, mille töötlemine ei aita kaasa käesoleva direktiivi artiklis 1 sätestatud eesmärkide täitmisele jäätmete koguse või inimeste tervisele või keskkonnale tekkivate ohtude vähendamisega.
- b) ohtlike jäätmete prügilas ladestatakse ainult need ohtlikud jäätmed, mis vastavad II lisa kohaselt sätestatud kriteeriumidele;
- c) tavajäätmeprügilas võib ladestada:
 - i) olmejäätmeid;
 - ii) muu päritoluga tavajäätmeid, mis vastavad tavajäätmete tavajäätmeprügilasse vastuvõtu kriteeriumidele, mis on sätestatud II lisa kohaselt;
 - iii) stabiilseid, mittereageerivaid ohtlikke jäätmeid (nt tahkestatud, klaasistatud), mille leostuvusomadused on samasugused nagu punktis ii nimetatud tavajäätmetel, mis vastavad II lisa kohaselt sätestatud asjakohastele vastuvõtukriteeriumidele. Neid ohtlikke jäätmeid ei ladestata prügila eraldatud ladestusalale, mis on ette nähtud biolagunevatele tavajäätmetele,
- d) püsijäätmeprügilaid kasutatakse ainult püsijäätmete jaoks.“

17 Selle direktiivi artikkel 7 näeb ette:

Liikmesriigid võtavad meetmeid, millega tagatakse, et prügilaloo taotlus sisaldab vähemalt järgmisi andmeid:

- a) loataotleja ja käitaja isikuandmed, kui need on erinevad isikud;
- b) ladestatavate jäätmeliikide kirjeldus ja üldkogus;
- c) prügila kavandatav mahutavus;
- d) prügila asukoha kirjeldus, sealhulgas selle hüdrogeoloogiline ja geoloogiline iseloomustus;
- e) saastamise vältimiseks ja vähendamiseks kavandatud meetmed;
- f) käitamis-, seire- ja kontrollitoimingute kava;
- g) sulgemis- ja järelhoolduskava;
- h) kui nõutakse keskkonnamõju hindamist nõukogu 27. juuni 1985. aasta direktiivi 85/337/EMÜ (teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta) [EÜT 1985, L 175, lk40; ELT eriväljaanne 15/01, lk 248] alusel, teave, mille esitab prügila arendaja nimetatud direktiivi artikli 5 kohaselt;
- i) loataotleja rahaline tagatis või muu samaväärne tagatis, nagu on nõutud käesoleva direktiivi artikli 8 punkti a alapunktis iv.

Kui loataotlus rahuldatakse, tehakse see teave kättesaadavaks pädevatele siseriiklikele ja ühenduse statistikaasutustele, kui seda nõutakse statistilistel eesmärkidel.“

18 Direktiivi artikkel 8 sätestab:

„Liikmesriigid võtavad meetmeid, millega tagatakse, et:

- a) pädev asutus ei anna enne välja prügilaluba, kui ta on veendunud, et:
 - i) ilma et see piiraks artikli 3 lõigete 4 ja 5 kohaldamist, peab prügila projekt vastama kõikidele käesoleva direktiivi, sealhulgas lisade, asjakohastele nõuetele;
 - ii) prügila haldamise eest vastutab füüsiline isik, kes on tehniliselt pädev prügilat haldama; prügila käitajate ja personali kutsealane ja tehniline väljaõpe ja koolitamine on tagatud;
 - iii) prügila käitamisel rakendatakse vajalikke meetmeid õnnetuste vältimiseks ja nende tagajärgede piiramiseks;
 - iv) loataotleja on enne jätmete ladestamistoimingute alustamist liikmesriikide määratud korras esitanud või peab esitama rahalise tagatise või muu sarnase tagatise, millega tagatakse, et täidetakse käesoleva direktiivi sätete kohaselt väljaantud loast tulenevad kohustused (sealhulgas järelhooldust käsitlevad sätted) ja järgitakse artiklis 13 nõutud sulgemiskorda. Seda tagatist või samaväärset tagatist hoitakse nii kaua, kui see on vajalik prügila kasutamise ja järelhoolduse ajal artikli 13 punkti d kohaselt. Liikmesriigid võivad omal valikul teatavaks teha, et seda punkti ei kohaldata püsijätmeprügilate suhtes;
- b) prügila projekt on kooskõlas direktiivi 75/442/EMÜ artiklis 7 nimetatud asjakohase jätmekavaga või -kavadega;
- c) enne kõrvaldamistoimingute alustamist kontrollib pädev asutus prügilat, et kindlaks teha, kas see vastab asjakohastele loatingimustele. See ei vähenda mingil määral käitaja vastutust.“

19 Direktiivi 1999/31 artiklis 9 on sätestatud:

„Piiritledes ja täiendades direktiivi 75/442/EMÜ artikliga 9 ja direktiivi 96/61/EÜ artikliga 9 ettenähtud sätteid, peavad prügilaloas olema vähemalt järgmised andmed:

- a) prügilaliik;
- b) jätmeliikide nimistu ja üldkogus, mida on lubatud prügilasse ladestada;
- c) prügila rajamise, käitamise ning seire ja kontrolli nõuded, sealhulgas situatsiooniplaanid (III lisa punkt 4.B) ning ajutised nõuded sulgemise ja järelhoolduse kohta;
- d) loataotleja kohustus vähemal üks kord aastas aru anda pädevale asutusele ladestatud jätmete liikide ja koguste kohta ning seireprogrammi tulemuste kohta, nagu on nõutud artiklites 12 ja 13 ning III lisa.“

20 Direktiivi 1999/31 artikkel 13 sätestab:

„Liikmesriigid võtavad meetmeid, millega tagatakse, et vajaduse korral loa kohaselt:

- a) alustatakse prügila või selle osa sulgemist,
 - i) kui loas nimetatud asjakohased tingimused on täidetud,
 - ii) pädeva asutuse loal käitaja taotlusel või
 - iii) pädeva asutuse põhjendatud otsusega;

- b) võib prügila või selle osa lugeda lõplikult suletuks, kui pädev asutus on teinud lõpliku kohapealse kontrolli, hinnanud kõiki käitaja esitatud aruandeid ja andnud käitajale loa prügila sulgeda. See ei vähenda mingil määral käitaja vastutust;
- c) kui prügila on lõplikult suletud, vastutab käitaja selle korrashoiu, seire ja kontrolli eest järelhoolduse ajal nii kaua, kui pädev asutus seda nõuab, võttes arvesse ajavahemikku, mille jooksul prügila võib põhjustada ohtu.

Käitaja teatab pädevale asutusele kõikidest negatiivsetest keskkonnamõjudest, mis on kontrolli käigus avastatud ja täidab pädeva asutuse otsust võetavate parandusmeetmete laadi ja aja kohta;

- d) nii kaua kui pädev asutus leiab, et prügila tõenäoliselt ohustab keskkonda ja ilma et see piiraks ühenduse või siseriiklike õigusaktide kohaldamist seoses jäätmete valdaja vastutusega, vastutab prügila käitaja prügilas tekkiva prügilagaasi ja nõrgvee seire ja analüüsimise ning põhjaveežiimi eest prügila läheduses III lisa kohaselt.“

21 Direktiivi 1999/31 artikkel 14 on sõnastatud järgmiselt:

„Liikmesriigid võtavad meetmeid, millega tagatakse, et prügilad, millele on antud luba või mis tegutsevad käesoleva direktiivi ülevõtmise ajal, ei või tegutsemist jätkata, kui allpool esitatud meetmed ei ole võimalikult kiiresti ja hiljemalt kaheksa aasta möödumisel artikli 18 lõikega 1 ette nähtud kuupäevast rakendatud:

- a) ühe aasta jooksul pärast artikli 18 lõikes 1 sätestatud kuupäeva prügila käitaja koostab ja esitab pädevatele asutustele kinnitamiseks prügila vastavusse viimise kava, milles on artiklis 8 loetletud andmed, ja kõik parandusmeetmed, mida käitaja peab vajalikuks, et täita käesoleva direktiivi nõudeid, välja arvatud I lisa punkti 1 nõuded;
- b) prügila vastavusse viimise kava esitamise järel teevad pädevad asutused lõpliku otsuse, kas käitamist võib nimetatud kava ja käesoleva direktiivi alusel jätkata. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et artikli 7 punkti g ja artikli 13 kohaselt sulgeda nii kiiresti kui võimalik prügilad, millele ei ole antud artikli 8 kohaselt luba tegevust jätkata;
- c) heakskiidetud prügila vastavusse viimise kava alusel kinnitavad pädevad asutused vajalikud tööd ja kehtestavad kava täitmiseks vajaliku üleminekuaja. Kõik olemasolevad prügilad peavad vastama käesoleva direktiivi nõuetele, välja arvatud I lisa punkti 1 nõuded, kaheksa aasta jooksul pärast artikli 18 lõikega 1 ettenähtud kuupäeva;
- d) i) ühe aasta jooksul pärast artikli 18 lõikega 1 ettenähtud kuupäeva kohaldatakse artikleid 4, 5 ja 11 ning II lisa ohtlike jäätmete prügilate suhtes;
ii) kolme aasta jooksul pärast artikli 18 lõikega 1 ettenähtud kuupäeva kohaldatakse artiklit 6 ohtlike jäätmete prügilate suhtes.“

10. septembri 2009. aasta kohtuotsus komisjon vs. Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543)

22 10. detsembri 2009. aasta otsuses komisjon vs Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) rahuldab Euroopa Kohus komisjoni poolt EÜ asutamislepingu artikli 226 (nüüd ELTL artikkel 258) alusel esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi ja otsustas, et kuna Kreeka Vabariik:

- „ei ole mõistliku tähtaja jooksul välja töötanud ega vastu võtnud ohtlike jäätmete käitlemiskava, mis oleks kooskõlas ühenduse asjaomaste õigusaktidega, ja kuna ta ei ole loonud ohtlike jäätmete kõrvaldamisrajatiste ühtset ja sobivat võrgustikku, mis võimaldaks taoliste jäätmete kõrvaldamist sobivaimal viisil, et tagada keskkonna ja rahvatervise kõrgetasemeline kaitse,

— ei ole võtnud kõiki vajalikke meetmeid, et tagada ohtlike jäätmete käitlemisel Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2006. aasta direktiivi 2006/12/EÜ jäätmete kohta artiklite 4 ja 8, samuti nõukogu 26. aprilli 1999. aasta direktiivi 1999/31/EÜ prügilate kohta artikli 3 lõike 1, artiklite 6–9, 13 ja 14 järgimine,

siis on ta rikkunud kohustusi, mis tulenevad esiteks nõukogu 12. detsembri 1991. aasta direktiivi 91/689/EMÜ ohtlike jäätmete kohta artikli 1 lõikest 2 ja artiklist 6 koostoimes direktiivi 2006/12 artikli 5 lõigetega 1 ja 2 ning artikli 7 lõikega 1 ning teiseks direktiivi 91/689 artikli 1 lõikest 2 koostoimes direktiivi 2006/12 artiklitega 4 ja 8 ning kolmandaks direktiivi 1999/31 artikli 3 lõikest 1 ja artiklitest 6–9, 13 ja 14.“

Kohtueelne menetlus vastavalt ETL artikli 260 lõikele 2

- 23 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) täitmise kontrollimise käigus palusid komisjoni teenistused 5. oktoobril 2009. aastal Kreeka ametiasutustelt teavet selle kohtuotsuse täitmiseks võetud meetmete kohta. 22. juunil 2011 kutsus komisjon Kreeka ametiasutusi üles teavitama kuue kuu jooksul nimetatud otsuse täitmise edenemisest ja lisama sellele teabele täiendatud ja ajakohastatud ajakava.
- 24 Kreeka ametiasutused vastasid komisjonile 24. novembri 2009. aasta, 2. märtsi 2010. aasta, 16. mai ja 22. detsembri 2011. aasta ning 3. juuli 2012. aasta kirjadega.
- 25 Leides pärast kogu Kreeka ametiasutuste esitatud teabe analüüsimist, et Kreeka Vabariik ei olnud veel võtnud kõiki vajalikke meetmeid 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) täitmiseks, kutsus komisjon 25. jaanuari 2013. aasta märgukirjas seda liikmesriiki üles esitama kahekuulise tähtaja jooksul sellega seoses oma seisukoha.
- 26 Kreeka Vabariik vastas sellele märgukirjale 22. märtsi ja 19. augusti 2013. aasta kirjadega.
- 27 Kuna komisjon leidis, et Kreeka Vabariik ei ole kindlaks määratud tähtaja jooksul võtnud kõiki 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuse Komisjon *vs.* Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) täitmiseks vajalikke meetmeid, esitas komisjon käesoleva hagi.

Kohustuste rikkumine

Poolte argumendid

- 28 Komisjon esitab oma hagi toetuseks kolm etteheidet.
- 29 Esimese etteheite kohta seoses ohtlike jäätmete käitlemiskava väljatöötamise ja vastuvõtmisega vastavalt direktiivi 91/689 artikli 1 lõikele 2 ja artikli 6 lõikele 1 koosmõjus direktiivi 2006/12 artikli 7 lõikega 1, märgib komisjon, et vaatamata asjaolule, et teatud hulk 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuses komisjon *vs.* Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) ette kirjutatud kriteeriume paistavad olema eelkõige ringkirjaga 18/2011 Kreeka õigusaktidesse üle võetud ja et kaardid võimaldavad ohtlike jäätmete käitlemise rajatiste täpse asukoha määramist, ei ole kava veel erinevatel põhjustel heaks kiidetud ja Kreeka ametiasutused ei ole veel senini selle kohta ajakava esitanud.
- 30 Komisjon tuletab ühtlasi meelde, et pelka halduspraktikat, mida haldusasutused võivad vastavalt oma suvale muuta ja mis ei ole piisavalt avalikustatud, ei saa pidada direktiivi ülevõtmise kohustuse nõuetekohaseks täitmiseks (kohtuotsus, 10.9.2009, komisjon *vs.* Kreeka, C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika). Seetõttu ei saa ringkiri asendada ministri määrust.

- 31 Seoses teise etteheitega, mis käsitleb ohtlike jäätmete kõrvaldamise rajatiste ühtse ja sobiva võrgustiku puudumist, kasutades selleks keskkonna ja inimeste tervise kaitse kõrge taseme tagamiseks vastavalt direktiivi 91/689 artikli 1 lõikele 2 koosmõjus direktiivi 2006/12 artikliga 5 kõige sobivamaid meetodeid, kinnitab komisjon, et vaatamata mõnede ohtlike jäätmete käitlemisrajatiste olemasolule ja mõnede teiste puhul loa väljaandmise otsuste olemasolule, ei saa pidada võrgustikku „sobivaks ja ühtseks“ nende sätete tähenduses.
- 32 Ta märgib esiteks, et Kreeka ametiasutused tunnistavad, et 33% ohtlikest jäätmetest ei käidelda nõuetekohaselt.
- 33 Ta nendib teiseks, et riiklik ohtlike jäätmete käitlemiskava ei ole ministrite ühismäärusega heaks kiidetud ja seega ei ole teda keskpikas perspektiivis võetavatest meetmetest teavitatud.
- 34 Lisaks märgib komisjon, et kui raske majanduskeskkond ei luba jäätmete tekitajatel või muudel investoritel investeerida ohtlike jäätmete käitlemise üksuste rajamisse, ei ole viimastele pandud rajatiste rajamise kohustus täidetud. Komisjon täpsustab siinkohal, et Kreeka ametiasustuste hinnangul on vaja teistsugust lahendust, nimelt määrata avaliku sektori asutus, kellele saab panna kohustuseks ohtlike jäätmete prügilate ehitamise.
- 35 Viimaks kolmanda etteheite kohta, mis käsitleb ohtlike jäätmete puhul direktiivi 2006/12 artikli 4 ja 8 ja artikli 3 lõike 1 ja direktiivi 1999/31 artikli 3 lõike 1 artiklite 6–9, 13 ja 14 nõuetele vastavuse tagamise meetmeid, väidab komisjon, et kuivõrd Kreeka Vabariik ei ole rajanud ohtlike jäätmete käitlemise ühtset ja sobivat võrgustikku, siis ei saa ta järelikult olla suuteline seda liiki jäätmeid õigesti käitlema.
- 36 Komisjoni arvates järeldub see mitte üksnes asjaolust, et 33% jäätmetest ei käidelda nõuetekohaselt, vaid ka „endisaegsete jäätmete“ olemasolust.
- 37 Komisjon rõhutab ka, et Kreeka Vabariik saaks „endisaegsete jäätmete“ probleemi ja uute jäätmete tekkimise probleemi leevendada, kui ta ekspordiks üleminekuaja jooksul ohtlikud jäätmed teiste liikmesriikide territooriumil asuvasse rajatistesse. Siiski näib, et 2011. aastal oli ohtlike jäätmete kogutoodang 184 863,50 tonni, „endisaegsed jäätmed“ moodustavad ligikaudu 323 452,40 tonni ja eksport piirdub 5147,40 tonniga.
- 38 Kreeka Vabariik kinnitab, et 10. septembri 2009. aasta kohtuotsus komisjon vs Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) on suures osas täidetud.
- 39 Sellega seoses on välja töötatud ja Tootmise Taastamise, Keskkonna- ja Energiaministeeriumi (Ypapen) veebilehel avaldatud uuendatud riiklik jäätmekäitluskava. Kava defineerib riiklikul tasandil jäätmekäitluse poliitika, strateegia ja eesmärgid ning määrab kindlaks ajakohased meetmed ning vajalikud tegevused direktiivi 2008/98 sätete järgimiseks. Selle kava raames ajakohastati riiklik ohtlike jäätmete käitlemiskava.
- 40 Kreeka Vabariik tuletab meelde, et selleks, et hinnata riikliku jäätmekäitluskava mõju keskkonnale on teostamisel strateegiline keskkonnamõju hindamine. Kui strateegiline keskkonnamõju hindamine on teostatud, võetakse ülevaadatud riiklik jäätmekäitluskava ja selle tulemusel ajakohastatud riiklik ohtlike jäätmete käitlemiskava vastu ja edastatakse viivitamatult komisjonile.
- 41 Nende 33% kohta kõigist tekkinud jäätmetest, mida ei ole ühtselt ja nõuetekohaselt käideldud, märgib Kreeka Vabariik, et vastavalt ajakohastatud riiklikule ohtlike jäätmete käitlemise kavale puudutab see osa „registreerimata käitlust, mis hõlmab ülejäänud osa aastasest jäätmete toodangust, mida hinnatakse käitlemise lõppetapis ja mille kohta ei ole piisavalt andmeid“. Tema sõnul ilmneb

käitlemisandmetest, et ohtlike tööstusjätmete puhul on 30% nendest jätmetest ladustatud tootmisrajatistes täiendavaks töötlemiseks, kusjuures sarnane hulk jätmeid, ligikaudu 37%, suunati taaskasutusse.

- 42 Kreeka Vabariik kinnitab, et tegelikult on olemas ohtlike jätmete käitlemise taristus kolm patarei- ja sõidukite akujätmete ning tootmisjätmete süsteemi, õlijätmete süsteem ning kasutuselt kõrvaldatud sõidukite süsteem. Ta osutab, et kõik tema territooriumil kokku kogutud õlijätmed viiakse taasväärtustamistehasesse, mida 2013. aastal oli üheksa ja nende tehaste vajaduse katmiseks imporditakse õlijätmeid. Pealegi on sama aasta jooksul loetletud seitse patareide ja pliikude ringlussevõtu käitist, mis katavad suures osas riigi vajaduse ning samuti imporditakse nende jaoks jätmeid. Kasutuselt kõrvaldatud sõidukite saastest puhastamise ja demonteerimise tehaseid oli 2013. aastal 120. Lisaks tegutseb Kreekas viis tervishoiuasutuste ohtlike jätmete steriliseerimisüksust ja üks jäätmepõletusüksus.
- 43 Kreeka Vabariik märgib ohtlike jätmete käitlemistehastele antud keskkonnalube puudutavate hiljutiste andmete kohta, et praegu on analüüsimisel ohtlike asbestijätmete matmispaiga ehitus- ja rahastamisprojekti toimik, Tripoli (Kreeka) tööstuspiirkonnas tervishoiuasutuste ohtlike jätmete põletusüksuse toimik, pliiräbu neutraliseerimise üksuse ehitamise läbivaatamise toimik ning jätmete matmispaiga ehitamise ja käitamise toimik (reovee füüsikalise-keemilise töötlemise üksuste setted, hinnanguliselt ligikaudu 130 000 tonni „endisaegseid jätmeid“ 2010. aastal) Joonias (Kreeka) tegutseva äriühingu Anonymi Elliniki Etaireia Halyva (AEEX) käitise territooriumil (käitise tugiprojektina).
- 44 Ohtlike jätmete matmispaikade ja/või niisuguste ohtlike jätmete matmispaikade kohta, mille juurde kuulub ohtlike jätmete eeltötlustehas, on alla kirjutatud koostööprotokoll Ypapeni ja riikliku kaitseministeeriumi vahel erinevate meetmete võtmiseks.
- 45 Seoses „endisaegsete jätmete“ käitlemisega osutab Kreeka Vabariik, et hetkel viiakse ellu projekti, mis hõlmab saastatud paikkondade arvelevõttu ja liigitamist, vastuvõtjatele osutatava mõju hindamist, niisuguste riskide kindlakstegemise, registreerimise ja hindamise suuniseid, mida põhjustavad saastatud paikkonnad ning saastatud paikkondade andmebaasi väljatöötamist. Ta rõhutab, et ülevaadatud paikkondade seas on ohtlike „endisaegsete jätmete“ paigutamise kohad.
- 46 Ta toob esile, et ülevaadatud riiklik jäätmekäitluskava ja uus riiklik ohtlike jätmete käitluskava sisaldavad mitut liiki meetmeid, mille hulgas on organisatsioonilised ja haldusmeetmed, käitlustristu arendusprojektid, jätmete kogumis-, ümberlaadimis- ja transpordivõrgustiku parendamise/laiendamise ja arendamise projektid, rahastamis-, teavitus-, teadlikkuse tõstmise ja haridusmeetmed, ja mille rakendamine võimaldab direktiivide 2008/98 ja 1999/31 nõuded täielikult täita.

Euroopa Kohtu hinnang

- 47 Sissejuhatuseks tuleb meenutada, et kuna EL toimimise lepinguga kaotati ELTL artikli 260 lõike 2 alusel läbiviidavast liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlusest põhjendatud arvamuse esitamise etapp, tuleb sellise kohustuste rikkumise esinemise hindamisel võtta aluseks kuupäev, mil lõpeb selle sätte alusel esitatud märgukirjas määratud tähtaeg (vt kohtuotsus, 2.12.2014, komisjon vs. Itaalia, C-196/13, EU:C:2014:2407, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 48 Kuna käesolevas menetluses esitas komisjon põhjendatud arvamuse 25. jaanuaril 2013, on rikkumise esinemise hindamisel aluseks märgukirjas ette nähtud kuupäev, st 25. märts 2013.
- 49 On selge, et selleks kuupäevaks ei olnud Kreeka Vabariik täitnud 10. septembri 2009. aasta kohtuotsust komisjon vs. Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543).

- 50 Esiteks, mis puutub komisjoni etteheitesse, mis põhineb direktiivi 91/689 artikli 1 lõike 2 ja artikli 6 lõike 1 rikkumisel koostoimes direktiivi 2006/12 artikli 7 lõikega 1, siis Kreeka Vabariik tunnistas kohtuistungil ise, et kuigi ohtlike jäätmete käitlemiskava oli heaks kiidetud, ei olnud see siiski veel vastu võetud. Seega on selge, et rikkumise kindlaks tegemise päeval ehk 25. märtsil 2013 ei olnud Kreeka Vabariik direktiivi 91/689 artikli 1 lõikele 2 ja artikli 6 lõikele 1 koostoimes direktiivi 2006/12 artikli 7 lõikega 1 vastavat ohtlike jäätmete käitlemiskava vastu võtnud. Seega on esimene etteheide põhjendatud.
- 51 Teiseks tunnistas Kreeka Vabariik seoses etteheitega, et järgitud ei ole direktiivi 2006/12 artiklit 5, mille kohaselt liikmesriikide poolt koos teiste liikmesriikidega rajatav jäätmekõrvaldamisrajatiste ühtne ja sobiv võrgustik „peab tagama [liidu] kui terviku sõltumatus jäätmete kõrvaldamise valdkonnas ning võimaldama liikmesriikidel omaette seda eesmärki püüelda“, siis, et ohtlike jäätmete käitluse taristu projektid riigis on veel hindamisjärgus. Neil tingimustel on ka teine etteheide põhjendatud.
- 52 Kolmandaks juhib Kreeka Vabariik etteheite puhul, mis põhineb ohtlike jäätmete käitlemisel direktiivi 2006/12 artiklite 4 ja 8 ning direktiivi 1999/31 artikli 3 lõike 1 ning artiklite 6–9, 13 ja 14 nõuete tagamiseks vajalike meetmete võtmisel, tähelepanu meetmetele, mida hetkel nende sätete järgimiseks rakendatakse. Käesolevas kohtuasjas puudub aga vaidlus selles, et märgukirjas määratud tähtaja möödumisel ei käidelnud Kreeka Vabariik direktiivide 1999/31 ja 2006/12 nõuetele vastavalt ei ohtlikke jäätmeid ega „endisaegseid jäätmeid“. Seega on kolmas etteheide põhjendatud.
- 53 Kreeka Vabariigi argumentide kohta seoses raskustega, millega ta pidi toime tulema kõnealuste kohustuste täitmiseks, tuleb märkida, et kuivõrd liikmesriik ei saa toetuda oma õiguskorras eksisteerivatele sätetele, tavale või olukorrale, et õigustada liidu õigusest tulenevate kohustuste täitmata jätmist (kohtuotsus, 15.10.2015, komisjon vs. Kreeka, C-167/14, ei avaldata, EU:C:2015:684, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika), ei saa selline argumentatsioon olla tulemuslik.
- 54 Neil asjaoludel tuleb tõdeda, et kuna Kreeka Vabariik ei ole võtnud kõiki vajalikke meetmeid 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) täitmiseks, siis on ta rikkunud ELTL artikli 260 lõikest 1 tulenevaid kohustusi.

Rahatrahvid

- 55 Komisjon palub mõista välja nii karistusmaks kui ka põhisumma, kuna ainuüksi karistusmaks määramisest ELTL artikli 260 alusel ei piisa selleks, et ajendada liikmesriike oma kohustusi viivitamatult täitma pärast rikkumiste tuvastamist ELTL artikli 258 alusel.
- 56 Karistusmaks ja põhisumma suuruse küsimuses tugineb komisjon 13. detsembri 2005. aasta teatisele „[ELTL artikli 260] kohaldamise kohta“ (SEK(2005) 1658), mida ajakohastati komisjoni 17. septembri 2014. aasta teatisega „Rikkumismenetluse käigus komisjoni poolt Euroopa Kohtult taotletava põhisumma ja karistusmaksete arvutamiseks kasutatavate andmete ajakohastamise kohta“, (edaspidi „komisjoni 13. detsembri 2005. aasta teatis“).

Karistusmaks

Poolte argumendid

- 57 Komisjoni 13. detsembri 2005. aasta teatise punkti 6 kohaselt peab karistusmaks ettepanek rajanema kolmel põhikriteeriumil: rikkumise raskus, rikkumise kestus ja vajadus tagada karistuse hoiatav mõju, et rikkumine ei korduks.

- 58 Komisjon selgitab, et tema poolt ette pandud päevase karistusmaks summa on arvatud korrutades baassumma raskus- ja kestuskoefitsiendiga ja saadud tulemuse korrutamisel liikmesriigi kohta kindlaks määratud teguriga, mille saamisel on arvesse võetud nii süüdimõistetud liikmesriigi maksevõimet kui ka tema häälte arvu Euroopa Liidu Nõukogus.
- 59 Tuvastatud rikkumise raskuse kohta leiab komisjon, et esiteks pidades silmas rikutud liidu eeskirjade olulisust, teiseks rikkumise tagajärgi avalikele ja erahuvidele nagu eelkõige kõrgeenenud keskkonnasaaste risk, kahjustav mõju tervisele ja riigi majandustegevuse heale toimimisele, kolmandaks leevendavat asjaolu, mis seisneb erikriteeriumide loomises sobivate alade väljavalimisel ja ohtlike jäätmete iga-aastaselt inventeerimisel, aga samuti raskendavat asjaolu seoses seni saavutatud nõrkade edusammudega ja jäätmete ohtlikkusega, neljandaks rikutud sätete selgust ja viimaseks Kreeka Vabariigi korduvaid liidu õiguse rikkumisi jäätmevaldkonnas, on raskuskoefitsient 10 asjakohane.
- 60 Seoses rikkumise kestusega märgib komisjon, et otsus algatada käesolev menetlus tehti 25. septembril 2014, ehk 60 kuud pärast 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) kuulutamist, ning see õigustab kõrgeima kestuskoefitsiendi 3 kohaldamist.
- 61 Liikmesriigi maksevõime koefitsiendi kohta, mida kutsutakse teguriks „n“, meenutab see institutsioon, et komisjoni 13. detsembri 2005. aasta teatises on selleks Kreeka Vabariigi puhul määratud 3,68.
- 62 Komisjon selgitab, et käesoleva kohtuotsuse punktis 58 esitatud valemi kohaselt võrdub päevane karistusmaks standardse kindla suurusega summaga, milleks on 660 eurot, korrutatuna raskuskoefitsiendi, kestuskoefitsiendi ja teguriga „n“. Nõnda pakub ta käesoleval juhul päevaseks karistusmaksiks välja 72 864 eurot ($660 \times 10 \times 3 \times 3,68$).
- 63 Samas teeb see institutsioon ettepaneku väheneva päevase karistusmaks määramiseks, mida arvutatakse iga kuue kuu tagant vastavalt 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) täitmise edenemisele. Seega, et tagada karistusmaks vähenemine, paneb ta ette kontrollida vastavusse viimist kolme esitatud etteheite osas, st jäätmekava heakskiitmine, asjakohase taristu loomine ja selleks mitte ette nähtud kohtadesse ladustatud endisaegsete jäätmete nõuetekohane käitlemine. Komisjoni ettepanekul jagatakse seega päevane karistusmaks kolme kategooriasse vastavalt komisjoni kolmele etteheitele, mis esimese kategooria puhul moodustab 30% karistusmaks kogusummast ehk 21 859,20 eurot ning nii teise kui ka kolmanda kategooria puhul 35% sellest kogusummast ehk 25 502,40 eurot kummagi kategooria kohta.
- 64 Selle arvutusmeetodi kohaselt vähendatakse päevast karistusmaks 21 859,20 euro võrra, kui uus riiklik jäätmekava heaks kiidetakse, tingimusel, et see järgib 10. septembri 2009. aasta kohtuotsust komisjon *vs.* Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543). Ohtlike jäätmete jaoks nõuetekohaste võrgustike loomise puhul paneb komisjon ette jaotada 25 502,40 eurot kogu ehitatavate tehaste käideldava ohtlike jäätmete koguse kohta ning vähendada päevast karistusmaks iga ohtlike jäätmete töötlemise üksuse käikuandmisel summa võrra, mis vastab jäätmekogusele, mida selles uues üksuses on võimalik töödelda. „Endisaegsete jäätmete“ osas soovib komisjon jaotada 25 502,40 eurot uues projektis defineeritud jäätmete mahu põhjal.
- 65 Kreeka Vabariik väidab, et ei rikkumise raskus, kestus, temapoolne koostöö ega hoolsus menetluse käigus ega ka 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) täitmise edenemine ei õigusta karistusmaks ega põhisumma rakendamist käesolevas kohtuasjas. Teise võimalusena vaidlustab Kreeka Vabariik nende summade arvutusmeetodi.
- 66 Liikmesriik leiab, et komisjoni poolt karistusmaksena nõutud 72 864 eurot on liiga kõrge ja ebaproportsionaalne arvestades rikkumise raskust, mille tagajärjed keskkonnale ja inimeste tervisele, mida ei ole konkreetselt hinnatud, on hüpoteetilised.

- 67 Rikkumise raskuse ja kestuse puhul ei võta komisjoni ettepanek rakendada koefitsienti 10 arvesse praktilisi raskusi, mida 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) täitmine tekitab ega asjaolu, et see kohtuotsus on juba osaliselt täidetud.
- 68 Lisaks, võttes arvesse käesoleva kohtuasja asjaolusid, oleks see karistusmaks ebaoproportsionaalne rikkumise kestuse suhtes ning ka arvestades Kreeka Vabariigi majanduskriisi tõttu vähenenud maksevõimet. Kreeka Vabariik lükkab tagasi ka komisjoni väited, mille kohaselt Kreeka Vabariik on varem korduvalt oma kohustused jäätmeäitluse valdkonnas täitmata jätnud.
- 69 Kui Euroopa Kohus peaks siiski niisuguse karistusmaks välja mõistma, palub Kreeka Vabariik iga rikkumise liigi eest määratud karistusmaks muutuda. Liikmesriik teeb ettepaneku, et 70% karistusmaks summast ehk 51 004,80 eurot tuleks siduda esimese kategooria rikkumisega ja 15% sellest summast ehk 10 929,60 eurot vastavalt teise ja kolmanda kategooria rikkumistega.

Euroopa Kohtu hinnang

- 70 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on karistusmaks määramine üldjuhul õigustatud vaid siis, kui eelneva kohtuotsuse täitmata jätmises seisnev rikkumine vältab kuni ajani, mil Euroopa Kohus uurib faktilisi asjaolusid (kohtuotsus, 15.10.2015, komisjon *vs.* Kreeka, C-167/14, ei avaldata, EU:C:2015:684, punkt 47).
- 71 Käesolevas kohtuasjas on selge, et kohtuistung toimimise päevaks ei olnud Kreeka Vabariik veel vastu võtnud eraldi ohtlike jäätmete käitlemiskava, rajanud ohtlike jäätmete kõrvaldamisrajatiste ühtset ja sobivat võrgustikku ega rakendanud „endisaegsete jäätmete“ äitlust vastavalt liidu õiguse sätetele.
- 72 Neil asjaoludel leiab Euroopa Kohus, et Kreeka Vabariigilt karistusmaks väljamõistmine on sobiv rahaline meede, et tagada 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) täielik täitmine (vt kohtuotsus, 17.10.2013, komisjon *vs.* Belgia, C-533/11, EU:C:2013:659, punkt 66).
- 73 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb karistusmaks määrata lähtuvalt sellest, milline sunnijõud on vajalik veenmaks kohustusi rikkunud liikmesriiki täitma kohtuotsust, millega tuvastatakse liikmesriigi kohustuste rikkumine, ning muutma oma käitumist, et lõpetada väidetav rikkumine (kohtuotsus, 7.7.2009, komisjon *vs.* Kreeka, C-369/07, EU:C:2009:428, punkt 113 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 74 Selles valdkonnas kaalutusõigust teostades tuleb Euroopa Kohtul määrata karistusmaks kindlaks selliselt, et see oleks ühelt poolt asjaoludele vastav ning teiselt poolt proportsionaalne tuvastatud rikkumise ja asjaomase liikmesriigi maksevõimega (kohtuotsused, 17.10.2013, komisjon *vs.* Belgia, C-533/11, EU:C:2013:659, punkt 68 ja 4.12.2014, komisjon *vs.* Rootsi, C-243/13, EU:C:2014:2413, punkt 50).
- 75 Komisjoni ettepanekud karistusmaks kohta ei ole Euroopa Kohtu jaoks siduvad, olles vaid tarvilikuks lähtepunktiks. Samuti ei ole Euroopa Kohtu jaoks siduvad komisjoni teatistes sisalduvad suunised, mis aitavad vaid tagada komisjoni tegevuse läbipaistvuse, ootuspärasuse ja õiguskindluse, kui see institutsioon esitab ettepanekuid Euroopa Kohtule. ELTL artikli 260 lõike 2 alusel toimivas menetluses, mis puudutab liikmesriigi kohustuste rikkumist, mis jätkub olenemata asjaolust, et sama rikkumine on juba tuvastatud EÜ artikli 226 või ELTL artikli 258 alusel tehtud esimese kohtuotsusega, on Euroopa Kohtul vabadus kohaldada karistusmaks sellises summas ja vormis, mida ta peab kohasteks selleks, et mõjutada seda liikmesriiki tegema lõpp Euroopa Kohtu esimesest kohtuotsusest tulenevate kohustuste mittetäitmisele (kohtuotsus, 2.12.2014, komisjon *vs.* Kreeka, C-378/13, EU:C:2014:2405, punkt 52).

- 76 Karistusmakse summa kindlaksmääramisel on põhimõtteliselt põhikriteeriumid, mida tuleb arvesse võtta, tagamaks makse sunnijõud liidu õiguse ühetaolise ja tõhusa kohaldamise eesmärgil, rikkumise raskusaste, kestus ja kõnealuse liikmesriigi maksevõime. Nende kriteeriumide kohaldamisel tuleb arvesse võtta eelkõige täitmata jätmise tagajärgi era- ning avalikele huvidele ning seda, kuivõrd kiireloomuline on vajadus, et asjaomane liikmesriik täidaks oma kohustused (kohtuotsus, 15.10.2015, komisjon vs. Kreeka, C-167/14, ei avaldata, EU:C:2015:684, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 77 Esiteks tuleb rikkumise raskusastme kohta meelde tuletada, et Euroopa Kohus on juba otsustanud, et lähtuvalt ELTL artiklist 191 on kohustus kõrvaldada jäätmed inimeste tervist ohtu seadmata ja keskkonda kahjustamata liidu keskkonnapoliitiliste eesmärkide osa. Direktiivi 2006/12 artiklis 4 sätestatud kohustuste täitmata jätmise tekitab juba selle kohustuse laadi tõttu inimeste tervise ja keskkonna kahjustamise ohu ja seda tuleb pidada iseäranis raskeks (vt kohtuotsus, 2.12.2014, komisjon vs. Kreeka, C-378/13, EU:C:2014:2405, punkt 54).
- 78 Tuleb märkida, et olukord on võrreldes 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuses komisjon vs. Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) tuvastatud olukorraga veidi paranenud, kuivõrd Kreeka Vabariik kinnitas kohtuistungil, et kuigi ohtlike jäätmete käitlemiskava ei olnud veel vastu võetud, oli see siiski välja töötatud ja heaks kiidetud. Euroopa Kohtule esitatud toimikust nähtub, et Kreeka Vabariik on teinud suuremahulisi investeeringuid 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) täitmiseks ning on teinud komisjoniga koostööd.
- 79 Siiski on selge, et Kreeka Vabariik ei olnud veel Euroopa Kohtu poolt asjaolude kontrollimise ajaks rajanud sobivat ja ühtset jäätmete kõrvaldamisrajatiste võrgustikku ega saanud seega olla võimeline ohtlikke jäätmeid õigesti töötleva. Nagu nähtub Euroopa Kohtule kohtuistungil antud teabest, ei olnud eelkõige veel alanud paljude rajatiste ja kolme ohtlike jäätmete prügila ehitus. Selles olukorras tuleb vaatamata väidetavatele väikestele parendustele nentida, et esialgse rikkumisega inimeste tervisele ja keskkonnale põhjustatud kahju on eriti raske.
- 80 Teiseks, mis puutub rikkumise kestusse alates esialgse rikkumise kohta tehtud kohtuotsuse väljakuulutamisest, siis tuleb meelde tuletada, et seda tuleb hinnata selle hetke seisuga, mil Euroopa Kohus uurib kohtuasja faktilisi asjaolusid, mitte selle hetke seisuga, mil komisjon pöördus ELTL artikli 260 lõike 2 alusel Euroopa Kohtusse (vt kohtuotsus, 2.12.2014, komisjon vs. Kreeka, C-378/13, EU:C:2014:2405, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika). Käesoleval juhul on aga rikkumise kestus ehk kuus aastat alates 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) kuulutamisest, märkimisväärne.
- 81 Kolmandaks tuleb seoses asjassepuutuva liikmesriigi maksevõimega võtta arvesse Kreeka Vabariigi argumente, mille kohaselt on tema sisemajanduse kogutoodang (SKP) alates 2012. aastast vähenenud. Euroopa Kohus on nimelt asunud juba seisukohale, et liikmesriigi SKP hiljutist arengut tuleb arvesse võtta selle kuupäeva seisuga, mil Euroopa Kohus uurib faktilisi asjaolusid (kohtuotsus, 2.12.2014, komisjon vs. Kreeka, C-378/13, EU:C:2014:2405, punkt 58).
- 82 Pealegi on komisjon soovitanud Euroopa Kohtul karistusmakse summat järk-järgult vähendada vastavalt edusammudele 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) täitmisel.
- 83 Sellega seoses tuleb meelde tuletada, et isegi kui Euroopa Kohtu otsuse täieliku täitmise tagamiseks tuleb nõuda karistusmakse tasumist tervikuna, kuni liikmesriik on võtnud kõik vajalikud meetmed tuvastatud rikkumise lõpetamiseks, võib teatud erijuhtudel siiski kohaldada karistust, mis võtab arvesse liikmesriigi edusamme oma kohustuste täitmisel (kohtuotsus, 2.12.2014, komisjon vs. Kreeka, C-378/13, EU:C:2014:2405, punkt 60 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 84 Käesolevas kohtuasjas teeb komisjon ettepaneku karistusmaks arutamisel võtta arvesse 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) täitmise edenemist kolme esitatud etteheite osas, st jäätmekava heakskiitmine, ohtlike jäätmete käitlemiseks asjakohase taristu loomine ja selleks mitte ette nähtud kohtadesse ladustatud endisaegsete jäätmete nõuetekohane käitlemine.
- 85 Käesoleva juhtumi asjaoludel ja silmas pidades poolte esitatud teavet, tuleb Euroopa Kohtu hinnangul määrata karistusmaks, mis koosneb muutumatust osast ja vähenevast osast. Seetõttu tuleb kindlaks määrata selle karistusmaks arvutusmeetod ning väheneva osa tasumise sagedus.
- 86 Karistusmaks arvutusmeetodi kohta peab nentima, et nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktidest 50–52, ei ole Kreeka Vabariik täitnud kolme erinevat kohustust.
- 87 Kreeka Vabariigi poolt nende üksikute kohustuste täitmiseks võetud meetmete arvesse võtmiseks tuleb vähendada karistusmaks lätudes nende kohustuste täitmise ulatusest.
- 88 Pidades silmas käesoleva kohtuasja kõiki asjaolusid ja võttes arvesse vajadust ajendada asjaomast liikmesriiki väidetavat rikkumist lõpetama, peab Euroopa Kohus oma kaalutusõigust kasutades kohaseks määrata karistusmaks päevamääraks 30 000 eurot. See summa jaotub vastavalt komisjoni esitatud kolmele etteheitele kolmeks osaks, mis on esimese etteheite puhul võrdne 10% karistusmaks kogusummast ehk 3000 eurot ning teise ja kolmanda etteheite puhul 45% sellest summast ehk 13 500 eurot kummagi etteheite kohta.
- 89 Esimese kahe etteheitega seotud karistusmaks osa koosneb üksnes muutumatust osast. Seega vähendatakse karistusmaks kogusumma esimesele ja teisele etteheitele vastavas osas, kui Kreeka Vabariik on võtnud kõik 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) täitmiseks vajalikud meetmed.
- 90 Karistusmaks kolmanda osa puhul, mis seondub nn endisaegsete jäätmetega, on seevastu kohane karistusmaks suurust vähendada proportsionaalselt nende jäätmete käitluse nõuetele vastavusse viimisega, lähtudes selles arvutuses nn endisaegsete jäätmete hulgast, mis määratakse kindlaks uue ohtlike jäätmete käitlemiskava kohaselt. Selle etteheitega seotud karistusmaks vähenemisele tuleb seada piirmäär, mille tulemusena karistusmaks ei või enam väheneda kui maksta jääv karistusmaks on jõudnud 50% sellele etteheitele vastavast karistusmaksest ehk 6750 eurot. Sellest summast allapoole vähendatakse karistusmaks üksnes juhul, kui kolmanda etteheite alus on täielikult kõrvaldatud.
- 91 Karistusmaks tasumise sageduse puhul on selle vähenev osa kindlaks määratud poolaastapõhisena, et võimaldada komisjonil hinnata nn endisaegsete jäätmete nõuetele vastava käitluse edenemist.
- 92 Võttes arvesse kõiki eeltoodud kaalutlusi tuleb Kreeka Vabariigilt mõista Euroopa Komisjoni „Euroopa Ühenduse omavahendite“ kontole kandmiseks välja karistusmaks 30 000 eurot iga 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) täitmiseks vajalike meetmete võtmisega hilinetud päeva eest, alates käesoleva kohtuotsuse kuulutamise päevast kuni 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) täieliku täitmiseni. See summa on jaotatud vastavalt komisjoni esitatud kolmele etteheitele kolmeks osaks, mis on esimese etteheite puhul 10% karistusmaks kogusummast ehk 3000 eurot, teise etteheite puhul 45% karistusmaks kogusummast ehk 13 500 eurot, samamoodi on see kolmanda väite puhul, mis „endisaegsete“ jäätmete puhul kuulub poolaasta kaupa vähendamisele proportsionaalselt nõuetekohaselt käideldavate jäätmete hulgaga, kusjuures selline vähendamine ei saa selle etteheite kohast tasumisele kuuluvat karistusmaks viia alla teatava piirmäära, mis on 50% ehk 6750 eurot.

Põhisumma

Poolte argumendid

- 93 Komisjon palub Euroopa Kohtul mõista Kreeka Vabariigilt välja põhisumma 8096 eurot päevas – summa, mis saadakse ühetaolise 220 eurole fikseeritud määraga põhisumma korrutamisel rikkumise raskuse koefitsiendiga 10 ja teguriga „n“ tasemel 3,68 – alates 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) kuulutamise päevast kuni kohtuotsuse kuulutamise päevani käesolevas kohtuasjas või päevani, mil 10. septembri 2009. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) on täidetud, juhul kui see leiab aset varem.
- 94 Kreeka Vabariik väidab, et ta on juba astunud kõik vajalikud sammud 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) täitmiseks, tehes komisjoni teenistustega süstemaatilist ja lojaalset koostööd, kuigi väike osa tollest kohtuotsusest ei ole veel täidetud. Seetõttu ei peaks ta komisjoni välja pakutud põhisummat tasuma.
- 95 Igal juhul peab Euroopa Kohus hindama, kas eriti raskes majandusolukorras lubavad objektiivsed asjaolud kohustada maksma komisjoni poolt välja pakutud põhisummat või hoopis tingivad need Kreeka Vabariigi täieliku kohustustest vabastamise.
- 96 Lisaks leiab Kreeka Vabariik, et kui selline otsus tehakse, ei saa põhisumma arvutamisel aluseks võetav kuupäev kokku langeda esimese rikkumise asjas tehtud kohtuotsuse kuulutamise kuupäevaga, sest tolle otsuse täitmine sai toimuda alles pärast seda kuupäeva mõistliku aja jooksul.

Euroopa Kohtu hinnang

- 97 Sissejuhatuseks tuleb meelde tuletada, et Euroopa Kohtul on õigus talle kõnealuses valdkonnas antud kaalutusõiguse teostamisel määrata kumulatiivselt nii karistumakse kui ka põhisumma (kohtuotsus, 2.12.2014, komisjon *vs.* Kreeka, C-378/13, EU:C:2014:2405, punkt 71).
- 98 Põhisumma väljamõistmisel tuginetakse põhiliselt selle mõju hindamisele, mida asjaomase liikmesriigi kohustuste täitmata jätmise era- ja avalikele huvidele avaldab eelkõige juhul, kui rikkumine on pärast selle esialgu tuvastanud kohtuotsust juba pikka aega kestnud (kohtuotsus, 13.05.2014, komisjon *vs.* Hispaania, C-184/11, EU:C:2014:316, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 99 Igal konkreetsel juhul tuleb põhisumma välja mõista ja selle suurus vajadusel kindlaks määrata lähtuvalt kõigist tähtsust omavatest asjaoludest, mis puudutavad nii tuvastatud liikmesriigi kohustuste rikkumise tunnuseid kui ka selle liikmesriigi suhtumist, keda ETL artikli 260 alusel alatatud menetlus puudutab. See säte annab Euroopa Kohtule ulatusliku kaalutusõiguse otsustada, kas sellist karistust määrata, ja määrata vajadusel kindlaks summa suurus (kohtuotsus, 2.12.2014, komisjon *vs.* Itaalia, C-196/13, EU:C:2014:2407, punkt 114).
- 100 Kõik liikmesriigi kohustuste tuvastatud rikkumisega seotud õiguslikud ja faktilised asjaolud, eelkõige see, et ohtlike jäätmete käitlemiskava ei ole veel vastu võetud, et ühtne ja sobiv ohtlike jäätmete kõrvaldamisrajatiste võrgustik ei ole loodud, ja et endisaegseid jäätmeid ei ole veel käideldud, kuigi need asjaolud kujutavad endast kõrgendatud ohtu inimeste tervisele ja keskkonnale, viitavad käesoleva kohtuasja puhul sellele, et tulevikus analoogiliste liidu õiguse rikkumiste kordumise tõhusaks ärahoidmiseks on vaja võtta selline hoiatav meede nagu põhisumma väljamõistmine.
- 101 Neil asjaoludel peab Euroopa Kohus oma kaalutusõigust kasutades määrama põhisumma nii, et see oleks ühest küljest asjaoludele vastav ning teisest küljest tuvastatud rikkumisega ja asjaomase liikmesriigi maksevõimega proportsionaalne (kohtuotsus, 7.7.2009, komisjon *vs.* Kreeka, C-369/07, EU:C:2009:428, punkt 146).

- 102 Asjakohaste tegurite hulka kuuluvad siinkohal sellised tegurid nagu rikkumise vältamise kestus alates rikkumise tuvastanud kohtuotsuse kuulutamisest ning rikkumise raskus (kohtuotsus, 17.11.2009, komisjon vs. Itaalia, C-496/09, EU:C:2011:740, punkt 94).
- 103 Määrava tähtsusega asjaolud, mida tuleb arvesse võtta, nähtuvad eeskätt käesoleva kohtuotsuse punktides 77-81 esitatud kaalutlustest. Selles osas tuleb eelkõige meenutada, et ohtlike jäätmete käitlemiskava ei ole vastu võetud, et ühtne ja sobiv ohtlike jäätmete kõrvaldamisrajatiste võrgustik ei ole loodud, ja et leidub ohtlikke ja käitlemata endisaegseid jäätmeid sisaldavaid prügilaid, mis kujutavad endast kõrgendatud ohtu inimeste tervisele ja keskkonnale.
- 104 Neid kaalutlusi arvestades leiab Euroopa Kohus, et käesoleva juhtumi asjaolusid on õigesti hinnatud, kui põhisumma suuruseks, mis Kreeka Vabariigil tuleb maksta, määrata 10 miljonit eurot.
- 105 Seetõttu tuleb Kreeka Vabariigilt komisjoni kasuks välja mõista põhisumma 10 miljonit eurot, mis tuleb kanda kontole „Euroopa Liidu omavahendid“.

Kohtukulud

- 106 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 138 lõike 1 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on Kreeka Vabariigilt kohtukulude hüvitamist nõudnud ja liikmesriigi kohustuste rikkumine on tuvastatud, tuleb kohtukulud välja mõista Kreeka Vabariigilt.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

- 1. Kuna Kreeka Vabariik ei ole võtnud kõiki vajalikke meetmeid, et täita 10. septembri 2009. aasta kohtuotsust komisjon vs. Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543), siis on Kreeka Vabariik rikkunud ETL artikli 260 lõikest 1 tulenevaid kohustusi.**
- 2. Mõista Kreeka Vabariigilt Euroopa Komisjoni „Euroopa Ühenduse omavahendite“ kontole kandmiseks välja karistusmaks 30 000 eurot iga 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) täitmiseks vajalike meetmete võtmisega hilinenud päeva eest, alates käesoleva kohtuotsuse kuulutamise päevast kuni 10. septembri 2009. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Kreeka (C-286/08, ei avaldata, EU:C:2009:543) täieliku täitmiseni. See summa on vastavalt Euroopa Komisjoni esitatud kolmele etteheitele jaotatud kolmeks osaks, mis on esimese etteheite puhul 10% karistusmaks kogusummast ehk 3000 eurot, teise etteheite puhul 45% karistusmaks kogusummast ehk 13 500 eurot, samamoodi on see kolmanda väite puhul, mis nn „endisaegsete“ jäätmete korral kuulub poolaasta kaupa vähendamisele proportsionaalselt nõuetekohaselt käideldavate jäätmete hulgaga, kusjuures selline vähendamine ei saa selle etteheite kohast tasumisele kuuluvat karistusmaks viia alla teatava piirmäära, mis on 50% ehk 6750 eurot.**
- 3. Mõista Kreeka Vabariigilt Euroopa Komisjoni kasuks välja põhisumma 10 miljonit eurot, mis tuleb maksta kontole „Euroopa Liidu omavahendid“.**
- 4. Mõista kohtukulud välja Kreeka Vabariigilt.**

Allkirjad